

BIS Northern Lights

SÖDERMANLANDS-NERIKES NATION
PRESENTERAR

På Madagaskar

Kärlek och Död eller Mohrens Sista Suck

2 CD TILL PRISET AV 1

CD-5004 DIGITAL

BIS-NL-CD-5004A (DISC 1)

Playing time: 60'02

KULL, Anton (1846-1916) & **FORSSMAN, August** (1846-1916)**På Madagaskar**, opera-buffa i två akter (komplett version) **59'27**

Libretto: Hugo Montgomery-Cederhjelm. Ork. arr.: Albert Gille

Akt I	31'32	Akt II	27'29
1 Overture	4'45	15 Ja, men kära (tal)	2'15
2 Kör (Hell dig)	1'07	16 Visa och Duett (En kejsare)	3'44
3 Gudinnan Rakkas (tal)	0'48	17 Leve vi själva (tal)	0'57
4 Barcarole (Där till vila)	2'47	18 Romans (Vill till Bulbuls)	2'59
5 Leve Uffo! (tal)	1'11	19 Det okonstlade (tal)	0'20
6 Recitativ och Aria (I människoätare)	2'55	20 Recitativ/Cavatina (Ha, falska)	2'48
INDEX 1 Recitativ	0'59	21 Du falska mö (tal)	1'51
INDEX 2 Aria	1'56	22 Marsch och kör (Länge leve)	1'04
7 Hell! (tal)	0'34	23 Mitt goda folk (tal och kör)	3'10
8 Trio (En stor kanot)	3'29	24 Duett (För dig)	2'04
9 Mon Dieu! (tal)	1'54	25 Du får ej neka (tal)	1'40
10 Kupletter (Jag var student)	2'27	26 Final (Skön som)	4'36
11 Sådana magnifika (tal)	0'41		
12 Rondo (Främst av)	1'40		
13 Vad främlingen (tal)	1'09		
14 Final (Vad ser)	6'04		

Solister:

Uffo, *gudinnan Rakkas överstepräst* Jonas Gombrii
Gluffo, *överhovmänniskogödare* Filip Backström
Guttapercha, *Uschiamejas dotter* Niklas Mattsson
Radamuffo, *stormoritask av Monomotapa* Mårten Trotzig
A la Bonneheure, *fransk botanist* Peter Stockhaus
Rapp, *svensk och f.d. student* Carl Bodegård

Talroller:

Uschiameja, *drottning på Madagaskar* Mårten Sandmark.
Härold: Gustav Olsson
Förste hudavdragare: Erik Norrman
Förste tempeltjänare: Martin Gombrii
Människoätare: ensemblen

Kör:

Tenor 1: Martin Gombrii, Fredrik Ljungemyr, Anders Wallensten, Edvard Svedberg
Tenor 2: Erik Almqvist, Jan-Egon Hoppe, Fredrik Sandgren, Anders Selander, Oskar Spjut
Bas 1: Gunnar Malm, Kristian Sjöholm, Fredrik Wetterhall
Bas 2: Johannes Hylander, Paul Malmheden, Erik Norrman, Gustav Olsson, Mårten Sundmark

Södermanlands-Nerikes nationskapell

Dirigent: **Christer Henriksén**

Regissör (dialog): **Hemming Lindell**

BLOMBERG, Petrus (1841-1907) & **BAGGE, Julius** (1844-1890)**Kärlek och död eller Mohrens sista suck** **26'24**

Libretto: Per Elfvik. Ork. arr.: Albert Gille

1	Akt I	11'36
2	Akt II	4'22
3	Akt III	10'01

KULL, Anton (1846-1916) & **FORSSMAN, August** (1846-1916)**På Madagaskar**, opera-buffa i två akter (musikversion utan tal) **44'04**

Libretto: Hugo Montgomery-Cederhjelm. Ork. arr.: Albert Gille

Akt I	25'54	Akt II	17'50
4 Ouverture	4'45	12 Visa och Duett	3'45
5 Kör	1'08	13 Romans	2'59
6 Barcarole	2'48	14 Recitativ/Cavatina	2'49
7 Recitativ och Aria	2'56	15 Marsch och kör	1'06
INDEX 1 Recitativ	0'59	16 Duett	2'05
INDEX 2 Aria	1'57	17 Final	4'36
8 Trio	3'29		
9 Kupletter	2'27		
10 Rondo	1'40		
11 Final	6'04		

Kärlek och död eller Mohrens sista suck

Solister:

Don Lopez y Infamo, *spansk riddare* Erik Ingelsson
Mustapha ben Abel Guzan, *mohrisk prins*. Peter Stockhaus
Donna Rotunda, *Cascaluñas dotter* Niklas Mattsson
Don Cascaluña, *grand av Spanien* Johan Sundelöf

Södermanlands-Nerikes nationskapell

Dirigent: **Christer Henriksén**

På Madagaskar

Solister:

Uffo, *gudinnan Rakkas överstepräst*. Jonas Gombrii
Gluffo, *överhovmänniskogödare* Filip Backström
Guttapercha, *Uschiamejas dotter* Niklas Mattsson
Radamuffo, *stormoritask av Monomotapa* Mårten Trotzig
A la Bonneheure, *fransk botanist* Peter Stockhaus
Rapp, *svensk och f.d. student* Carl Bodegård

Kör:

Tenor 1: Martin Gombrii, Fredrik Ljungemyr, Anders Wallensten, Edvard Svedberg
Tenor 2: Erik Almqvist, Jan-Egon Hoppe, Fredrik Sandgren, Anders Selander, Oskar Spjut
Bas 1: Gunnar Malm, Kristian Sjöholm, Fredrik Wetterhall
Bas 2: Johannes Hylander, Paul Malmheden, Erik Norrman, Gustav Olsson, Mårten Sundmark

Södermanlands-Nerikes nationskapell

Dirigent: **Christer Henriksén**

Södermanlands-Nerikes nationskapell:

Violin 1:	Annu Vähäpassi (konsertmästare) Jessica Ingman Kristina Åström
Violin 2:	Oskar Henkow Tor Sandqvist Kristina Björklund
Viola:	Mads Tevebring Joakim Vikström Björn Ehlert
Cello:	Anna Foberg Sara Berglund
Kontrabas:	Martin Sedvallson (<i>På Madagaskar</i>) Maria Holstad (<i>Mohrens sista suck</i>)
Tvärflöjt & piccolaflöjt:	Maria Grenholm Marie Lindberg (<i>Piccolaflöjt, På Madagaskar, Rondo</i>)
Klarinett:	Karl Lilja
Trumpet & flygelhorn:	Hannes Edvardson
Valthorn:	Viktoria Hugerth Ulf Jonsell
Trombon:	Matilda Bjurlén
Timpani, triangel och virveltrumma:	Niklas Korsell
Beckar:	Jakob Sundmark
Bastrumma:	Fredrik Sandgren (<i>Mohrens sista suck</i>)

På Madagaskar och Kärlek och död eller Mohrens sista suck utgör centrala delar av Uppsalas studenttraditioner. Traditioner är kultur. Kultur är rätt kul. På Madagaskar och Mohrens sista suck borde således vara rätt kul. Det har vi också haft när vi har spelat in denna skiva. Kul, alltså. Vi hoppas att det hörs.

Dessa två operaparodier är inte bara lysande supernovor på den upsaliensiska stjärnhimlen, utan har även en given plats på den musikaliska vintergatan. De utgör en fulländad drift med 1800-talets operagenre och bjuder än idag, 130 år efter tillkomsten, på storslagen komik. Därför är det för oss en stor glädje att få möjligheten att dokumentera dem på CD.

Projektet kan ses som en tvåstegsraket med den här skivan som startmotor och en serie föreställningar på Uppsala Stadsteater våren 1997 som den andra delen. Arbetet har präglats av en ambition att återskapa stämningen i de ursprungliga uppsättningarna av *På Madagaskar* och *Mohrens sista suck*. Vid en nyuppsättning som denna är det emellertid nödvändigt att låta pjäserna färgas av samtiden, både musikaliskt och sceniskt. Vi är nöjda med resultatet och särskilt med tanke på att alla sångare och musiker är studenter är det roligt att den musikaliska nivån är så hög.

Slutligen skulle vi vilja tacka Robert von Bahr för att han trodde på idén, Sparbanksstiftelsen Upland för hjälp med finansieringen, Marion Schwebel för underverk vid inspelningen, Agneta Björnsjö och Fredrik Sandgren för att de rodde skeppet iland samt alla duktiga musiker, sångare och övriga medarbetare för att de har gjort denna skiva möjlig.

Vi önskar er en trevlig resa till sydligare trakter!
Adam Fischer och Erik Ingelsson,
producenter för Södermanlands-Nerikes nation

Mohrens sista suck och På Madagaskar

Södermanlands-Nerikes nation vid Uppsala universitet har förmånen att som sina egna kunna räkna två av Sveriges äldsta studentspex, opera serian *Kärlek och död eller Mohrens sista suck*, en parodi i ordets bästa bemärkelse på italiensk tragisk-romantisk opera, samt opera buffan *På Madagaskar*, ett spex efter mönster av den franska *opéra comique*.

Mohrens sista suck är, om inte Sveriges äldsta spex, åtminstone ett av de allra äldsta och med säkerhet det äldsta som fortfarande spelas. Det skrevs 1865 av Julius Bagge (1844-1890) och Petrus Blomberg (1841-1907) till ett libretto av Per Elfvik (1842-1880). Alla tre var livligt verksamma inom musiklivet vid Södermanlands-Nerikes nation.

Detaljerna kring *Mohrens* tillkomst är mycket ofullständigt bekanta. Elfvik lär ha skrivit librettot under en enda natt följande på en festlig afton, och då det sedan överlämnades till Bagge och Blomberg för att tonsättas skall även de ha komponerat musiken i största hast, vilket tycks smått fantastiskt då man lyssnar på resultatet.

Mohrens sista suck hade sin urpremiär vid en "Dramatisk-musikalisk Soirée" den 30 november 1865 på Södermanlands-Nerikes nations dåvarande nationssal på Östra Ågatan 31 i Uppsala, i väningen ovanför den i student-sammanhang legendariska krogen Taddis. På scenen stod idel medlemmar vid nationen: Mustapha och Don Lopez kreerades av de båda kompositörerna Petrus Blomberg och Julius Bagge, Rotunda av Oscar Wollert (1844-1869) samt Cascaluña av Hans Sundström (1845-1909); pianot trakterades av Erik Setterblad (1842-1869).

Pianovertionen av *Mohrens sista suck* kom i tryck redan 1866, och har sedan dess framförts ett flertal gånger såväl vid Södermanlands-Nerikes nation som annorstädes. En annons i *Nya dagligt allehanda* 1869 nämner att *Mohren* redan då framförts "förutom i Sverige, af elever vid konservatorium i Leipzig samt i enskilda kretsar i Hamburg och Petersburg". Då man i Lund knappt tio år senare fick upp ögonen för den rent upsaliensiska företeelse studentspexen från början var, var *Mohren* det första man satte upp (1874).

1909 orkestrerades verket av musikfanjunkaren vid Kgl. Uplands regemente Albert Gille (1870-1928), som sedan 1906 fanns i Södermanlands-Nerikes nations tjänst som instruktör för dess orkester Hornboskapen. Detta arrangemang har aldrig slupit utanför nationen. Ytterligare ett arrangemang för orkester, inkluderande oboe och fagott, skrevs av Sune Waldimir till ett framförande med professionella sångare: Gösta Björling, Ivar Hallbäck, Folke Jonsson och Arne Wirén, i Sveriges Radio i oktober 1945. Waldimirs arrangemang användes även vid ett andra radioframförande 1962, denna gång med studentspexare från Uppsala i rollerna. bl.a. Richard Ringmar och Olle Palin, till ackompanjemang av William Linds underhållningsorkester, liksom vid några sceniska framföranden på 60-talet, bl.a. vid verkets 100-årsjubileum 1965. Vid senare uppsättningar har man återgått till Albert Gillés arrangemang, som också framförs i föreliggande inspelning.

Fyra år efter urpremiären av *Mohrens sista suck* satt Axel Borg, sedermera berömd konstnär, vid en bägare på krogen Taddis. Som sällskap hade han Hugo Montgomery-Cederhjelms (1847-1872), en 22-årig adelsman från Segersjö utanför Örebro. Om denna afton har Axel Borg senare själv berättat i ett brev:

”Då Montgomery och jag en kväll sutto tillsammans på Taddis och språkade, råkade vi komma att tala om önskvärdenheten av ett nytt spex. Förslagsvis nämndes Madagaskars exotiska miljö som lämplig. Vi blevo intresserade och gingo länge tillsammans på natten, under det att Montgomery på rak arm utkastade planen till det nya mästerverket. Vi skildjes åt sent, men kl. 7 följande morgon kom Montgomery och väckte mig och läste upp spexet. Det var då så gott som fullständigt.”

Spexet i fråga var *På Madagaskar*. Den färdiga texten överlämnades raskt att tonsättas och arrangeras för piano av Anton Kull (1846-1916) och August Forssman (1846-1916), Montgomery-Cederhjelmns bekanta sedan gymnasietiden i Örebro och nu framstående inom nationsmusikliv. Enligt traditionen skedde det hela under ganska

bryska förhållanden. Kull och Forssman skall under ett dygn ha stängts in i Montgomery-Cederhjelmns studentrum på Östra Ågatan 9 & 11, och på denna tid skall de ha hunnit komponera musiken. För var och en som hört *På Madagaskar* ter sig detta som en orimlighet: men eftersom *Mohren* är behäftad med en liknande tillkomsthistoria kan man anta att ett spex idealiskt var en produkt av studentens ingivelse. Vad gäller texten till *På Madagaskar* är det emellertid inte helt orimligt att den tillkom på en enda natt. Nationsmedlemmen Carl Gösta Wistrand har påpekat, att intrigen är hämtad från poeten och dramaturgen Johan Magnus Lannerstjernas (1758-1797) komedi *Äfventyren, eller resan till månans ö*, som hade premiär 1791, och som liksom *På Madagaskar* innehåller musikinslag. Detta stycke fanns bevisligen att tillgå i Södermanlands-Nerikes nations bibliotek, där Montgomery-Cederhjelms med all sannolikhet gjort dess bekantskap. Genom att döpa om alla personer, utom huvudpersonen A la Bonneheure, och tillfoga uppsalastudenten Rapp för att knyta det hela närmare studentlivet hade Montgomery-Cederhjelms intrigen klar och behövde själv ”bara” skriva dialogen och sångtexterna.

På Madagaskar hade urpremiär den 2 april 1870 i Södermanlands-Nerikes nationssal inför en månghövdad publik, som bl.a. innefattade en skara riksdagsmän från Stockholm med Hugos far Robert i spetsen. På scenen stod Edvard Ploman (Uschiameja), Victor Hallin (Guttapercha), Axel Borg (Radamuffo), Herman Uddén (Uffo), August Forssman (Gluffo); Ernst Carlberg (Rapp) samt Ol. Hj. Rosenlind (A la Bonneheure). Vid pianot satt med all sannolikhet Anton Kull som redan under sin studietid var en mycket aktiv pianist. Han omnämndes senare som ”den kanske främste amatören i vårt land på detta område”, en merit som säkert spelade stor roll för hans inval i Musikaliska akademien år 1900. Uruppförandet följdes upp med en andra föreställning den 4 april på nationen samt den 20 april på Mindre Teatern i Stockholm.

Till skillnad från *Mohrens sista suck* är det i fallet *På Madagaskar* möjligt att uppställa en förteckning över samtliga tillfällen då spexet framförts efter uruppförandet. *Madagaskar* har nämligen kommit att stanna inom Södermanlands-Nerikes nation, till stor del p.g.a. att den aldrig

utkommit av trycket. Nationen har också nogsnamt förvässat sig om att aldrig släppa den ifrån sig, inte minst genom att fatta ett beslut, enligt vilket nationen förbehöll sig uppföranderätten av verket, och därvid har det blivit.

Man hyrde från början oftast in sig på Upsala Teater (det s.k. "Château Barowiak"); så var fallet 1880, 1884 och 1905, då spexet framfördes med solister och kör till pianoackompanjemang. 1907 arrangerade Albert Gille *På Madagaskar* för orkester, samt försåg den med en egenhändig uppsättning. Detta medförde något av en pånyttfödelse för spexet och genererade två synnerligen minnesvärda uppsättningar. Den första gjordes 1907 med premiär på Upsala Teater den 10 november under Gillés ledning. Som förpjäas gavs *Mohrens sista suck* i pianoverion; det var första gången de båda operaspexen uppfördes tillsammans. Efter föreställningarna i Uppsala gav man sig ut på en mindre turné, som omfattade en föreställning i Enköping samt ett antal föreställningar på Östermalms-teatern i Stockholm. Efter endast en föreställning dog emellertid Oscar II, varför de övriga fick ställas in. Men huvudstadspressen var i det närmast lyrisk över detta enda framförande. Den andra uppsättningen med Gille som dirigent gjordes 1911. Även denna gång uppfördes *Madagaskar* tillsammans med *Mohren*, den senare nu i det av Gille två år tidigare förfärdigade orkesterarrangemanget. Uppsättningen 1911 inleddes med en omfattande turné med premiär i Nyköping den 5 januari, varefter man i rask takt avverkade de större orterna i Södermanland och Närke såväl som Göteborg, Borås och Karlstad. Turnén avslutades i Flen, dit man på lokalbefolkningens uttryckliga önskan förlagt en föreställning. Efter föreställningar på Upsala Teater liksom även på Svenska Teatern i Stockholm lades uppsättningen ned.

Trots att Albert Gille kvarstod i nationens tjänst intill sin död 1928 gjordes ingen ytterligare uppsättning under hans ledning. Nationen behöll visserligen kontakten med operaspexet såtillvida, att några av körpartierna kom att bli stående inslag som snapsvisor vid alla större festligheter, men verket som sådant hade närmast fått något relikartat över sig, då det under jämförelsevis anspråkslösa omständigheter åter sattes upp i nationens festival den 2 mars 1935 under ledning av Lars Hellberg. Intresset för *På*

Madagaskar visade sig emellertid vara stort, och efter ett par extraföreställningar på nationen beslutades om ännu en turné till hembygden, där spexet skulle kompletteras, liksom tidigare, av *Mohrens sista suck*. Efter premiär på Upsala teater avklarades själva turnén i en hast mellan den 22 och 28 april; på denna tid framträdde man i Eskilstuna, Strängnäs, Nyköping och Örebro. Dessförinnan hade man också klarat av den första radioutsändningen av *På Madagaskar*, där sångarna ackompanjerades av Sune Waldmirs orkester. Som minne av denna utsändning fick de medverkande med sig en primitiv inspelning på aluminiumskivor, vilket väl i någon mån får kallas den första skivinspelningen av *På Madagaskar*.

1937 inleddes en svit av uppföranden vart tionde år. *På Madagaskar* sattes då upp i en föreställning på Slottskällans teater i samband med nationens kamratmöte den första maj. Vid 1947 års kamratmöte spelades två föreställningar på Slottskällan den första maj med Lars Hellberg som dirigent och Stig Ossian Ericson som regissör. Dessa föreställningar följdes upp med en utlandsturné till Finland i oktober samma år; som brukligt i turnésammanhang tog man även denna gång med sig *Mohrens sista suck*. Föreställningar gavs i Helsingfors, bl.a. på Nylands nation, samt i Åbo; man gjorde även ett utsändning i finska radion.

Uppsättningen 1957 gavs den första maj i universitetets aula med Lennart Åqvist som dirigent och i regi av Harald Rydberg, biträdd av den namnkunnige regissören Ragnar Hyltén-Cavallius, vid denna tid engagerad på Kungliga Teatern, som själv spelat *A la Bonneheure* i *Madagaskar* och *Rotunda* i *Mohren* i den stora uppsättningen 1907. 1967 blev det ingen uppsättning då spexet ansågs böra förpassas till historien.

1977 gjordes däremot en uppsättning som nationens bidrag till Uppsala universitetets 500-årsjubileum. Änyo engagerades Stig Ossian Ericson som regissör och Lennart Åqvist som dirigent och man gav fyra föreställningar den 14-17 maj i universitetets aula. Vid dessa framföranden gjordes en konsertupptagning som därefter utgavs på skiva (Rakka records ARR LPS-8); man gjorde också en mindre turné till Örebro. Uppsättningen 1987 gavs vid fyra föreställningar den 9 och 10 maj i dåvarande Försvarets gym-

nasieskolas aula i Uppsala samt dessförintan vid ett par framföranden på Nyköpings teater. Dirigent var Göran Carenbäck och regissör Magnus Quennerstedt.

1997 års uppsättning av *På Madagaskar* och *Mohrens sista suck* är då detta skrivs ännu i vardande. Premiären kommer att begås på Upsala Stadsteater den 3 maj; förhoppningsvis kan denna inspelning ge en uppfattning om vad publiken då fick höra.

Några ord om texten till *På Madagaskar*

Medan librettot till *Mohrens sista suck* stått sig oförändrat genom åren, har texten till *På Madagaskar* under årens lopp genomgått ett stort antal förändringar. Detta framgår av de texthäften som trycktes till snart sagt varje uppsättning. Först i samband med uppsättningen 1977 vinnlade man sig om att presentera en version som man menade var identisk med den som användes vid uruppförandet. För att åstadkomma detta följde man det tryckta manuskript från 1870 som var det äldsta man då kände till. Detta motsvarar emellertid sannolikt inte den ursprungliga versionen av *På Madagaskar*, om man med den ursprungliga versionen avser den version som framfördes vid uruppförandet.

Inför uppsättningen 1997 granskades manuskriptet till *På Madagaskar* för första gången textkritiskt. Då återfanns också Hugo Montgomery-Cederhjelm's dittills okända originalmanuskript till spexet. Detta manuskript, som väsentligen visade sig vara likalydande med trycket av 1870, har sedan kombinerats med den äldsta kända nothandskriften till *På Madagaskar* (sångstämmor med pianoackompanjering), sannolikt utförd av August Forssman, för att restaurera texten såsom den bör ha sett ut vid uruppförandet i april 1870; det är denna restaurerade version som presenteras på denna inspelning (se vidare min artikel i *Majhälsning till landsmännen* 70, 1997).

Albert Gilles arrangemang av musiken

Musiken såväl till *Mohrens sista suck* som till *På Madagaskar* skrevs ursprungligen för sångare och piano. Men då Albert Gille år 1906 började verka vid Södermanlands-Nerikes nation synes han tåmligen omgäende ha påbörjat ett arrangemang av *På Madagaskar* för en orkester be-

stående av tvåflöjt och piccolo, klarinetten, trumpet, två horn, basun samt full stråkektion och slagverk, de senare bestående av timpani, triangel och beckar. Det färdiga partituret är daterat den 28 februari 1907. Detta arrangemang framfördes för första gången vid uppsättningen i november 1907.

Då Gille arrangerade *På Madagaskar* förhöll han sig stundom relativt fritt till pianooriginalen. Tydligast märks detta i Rapps "Kupletter", vars första del i originalversionen utmärks av markerade första och tredje slag i varje takt, men som i Gilles version har blivit en utpräglad vals. Andra märkbara förändringar rör harmoniken, t.ex. i drottning Uschiamejas triumfmarsch, där omkvädet "Usch, usch, usch, usch, Uschiameja" i pianoversionen går över ackordsföljden hm - G - D - hm, vilket Gille ändrat till hm - G - A7 - hm. Modulationen före det avslutande "Bambu opp och bambu opp och ner" i andra aktens final har också av Gille försetts med helt andra harmonier. Ytterligare några ställen finns, där Gille ändrat ett ackord eller strukit en takt. Albert Gille försåg också *På Madagaskar* med den ouvertyrt det dittills saknat. I ouvertyren har han använt sig av temata som förekommer i *På Madagaskar* – efter de inledande takterna tar klarinetten upp ett tema som härrör från Guttaperchas "Romans", ett senare *fortissimo* i brass och celli är hämtat från Radamuffos "Aria" och övergår i ett ordgrant referat i klarinetten av Guttaperchas andante från första aktens final, varefter ouvertyren avslutas med en utvidgning av det sista temat i A la Bonneheures "Rondo". Men Gille har också använt material som inte förekommer i *På Madagaskar*, och vars proveniens, såframt Gille ej själv komponerat det, förblir obekant.

Arrangemanget av *Mohrens sista suck* är daterat den 26 oktober 1909. Instrumentationen är här densamma som för *På Madagaskar*; endast slagverket, som bara förekommer i andra aktens stridsskildring, är ändrat till virveltrumpa, basstrumpa och beckar. I sitt arrangemang av *Mohren* har Gille helt avhållit sig från att ändra harmonier och stryka takter. Dels finns mindre (eller inget) utrymme för sådant i en strikt genomförd *opera seria*, dels är *Mohren* en mer fulländad musikalisk produkt än *På Madagaskar*: där finns helt enkelt ingenting att ändra.

Det är svårt att uppskatta den betydelse Albert Gilles utmärkta arrangemang haft för *På Madagaskar* och *Mohrens sista suck*; förmodligen har åtminstone det förra verket till stor del Gille att tacka för att det idag alltjämt åtnjuter status som Södermanlands-Nerikes nations "nationalopera" *par excellence*.

© Christer Henriksén 1997

Våra "nationaloperor" och deras förebilder. 1

Det tillkommer en lärdaress penna än min att skriva en musikhistorisk studie över och göra en estetisk värdesättning av vår nations två musikaliska kostbarheter. *Mohrens sista suck* och *På Madagaskar*. Följande lilla essay – om ett så fint namn kan bestå å mina observationer över de båda verken – är snarare menad som en eggelse för någon musikstuderande av vår nation att göra en grundlig undersökning av de båda verken och sätta dem stilhistoriskt in i sitt rätta sammanhang.

Intressant är att *Mohren* och *Madagaskar* kommit att på sitt eget lilla manna vis representera de två viktigaste typerna av opera, nämligen italiensk *opera seria* och fransk *opéra comique*.

Den italienska operan av neapolitansk skola utmärkes som bekant av att den är sammansatt av ensembler och arior, ofta rikt utsirade med koloratur. Dessa nummer äro hopbundna med korta recitativ, antingen *secco*, d.v.s. byggda över ackord från något instrument av klavértype, eller *accompagnato* d.v.s. till orkester. Så äro t.ex. Mozarts *Don Juan* eller Verdis *Trubaduren* utformade.

Den franska operan *comiquen* åter är väl likaledes sammansatt av nummer, vilka ofta ha kuppletten eller rondots lätta karaktär och även förekomma där ensembler och finaler. Men dessa slutna nummer äro alltid förbundna med talad dialog. Vi behöver blott ta som exempel Offenbachs "stora" operetter *Storhertiginnan* och *Pariserliv*, de halvt klassiska Adams *Om jag vore kung*, Aubers *Fra Diavolo* och Planquettes *Corneilles klockor*, för att ej tala om att Bizets odödliga *Carmen* ännu alltjämt ges i Paris med den ursprungliga talade dialogen. Jag tror mig ej ha valt dessa exempel på måfå. Ty vad *Madagaskar* beträffar, finner man dess modeller hos de nu nämnda franska kom-

positörerna, medan *Mohrens sista suck* har sina förebilder hos Verdi och Mozart.

Mohren är en regelrätt parodi på italiensk *opera seria*. Med regelrätt menar jag att den följer förebildernas byggnad och karaktär in i detalj, och så – med en lätt, ibland knappt märkbar förskjutning av dess element eller en liten förvriddning och överdriфт av stilen – står där vrängspegelns bild klar och inbjuder till både löje och nöje.

Om vi bläddrar i klavéruddraget så möter vi genast på första sidan en ypperlig stilstudie. Den korta Intradan å la Traviataouvertyrens första takt följes av ett plötsligt virvlande furioso in bästa, tidigt Verdistil under vilken uppträder en slags Greve Luna i *Trubaduren*, Don Lopez y Infamo. Recitativet till hoffulla ackord är dråpligt: "Jag på de ömma tu, vill listigt lura nu" – och här möter oss det gamla avlysningsgreppet bak en buske eller ett hörn, använt till bristningsgränsen i äldre – och yngre – operor.

Mohren, den exotiske hjälten, är en dråplig korsning av den anonyme trubaduren och krigaren Manrico i *Trubaduren* och halvblodet don Alvaro i *Ödets makt*, men den melodiosa och populära serenaden är egentligen inte så värst stilparodisk, den är bara örönsmekande i största allmänhet. Så mycket mera härligt gycklande är den följande trion, när primadonnan Rotunda uppenbarar sig, byggd som den är på de enkla orden "nu är jag (hon) här!" – en pärla av kvickhet och närgången imitation ur en högdramatisk ensemble från Verdis äldre produktion. Kompositören – eller kompositörerna – har här iakttagit den regelrätta taktiken att låta varje spännande situation utlösa en ensemble, utformad på ett lika kunnigt som kostligt sätt. Den efterföljande växelsången härmar med sin starkt punkterade rytm förträffligt den glödande pulsen i ett musikaliskt kärleksmöte, och efter det roliga recitativet: "Mitt hjärta hörs av oro klappa, Ach du mein Gott, där kommer pappa!", uppträder den typiske "hjultefadern", så som enligt god operakutym den siste i huvudpersonernas kvartett blir presenterad. Hans bas-aria är en verklig fullträff, både vackert melodios och fint karaktäriserande, och för att komiskt slå sönder mänskenspoesien avrundas den med den avsiktligt platta antiklimaxen: "– och så må första akten sluta!".

Den korta andra akten är "krigisk" och har komiskt heroiska tonfall. Skämtet med Rotunda och på Mohrens bön om en lock av hennes hår slänger ned sin "chignon" är kanske lite spexbilligt, men en fint komisk effekt är att låta Mohrens yverborna entrémusik upprepas i dystert f-moll när den grymme Don Casaluña uppträder för att kämpa mot "Mohrerna" – och hans förbannelse är roligt parodierad ur *Rigoletto*, där Monterones förkastelsesod om Rigoletto förekommer, t.o.m. på samma ton C. Den följande krigsmakten med virvlande sekvenser i basen är lika målände liksom Don Lopez recitativ: "Din älskling stupat har, jag kommer att dig häna" etc.

Höjdpunkten både ur musikalisk och parodisk synpunkt är slutakten. Mot Rotundas lamentoso över den stupade Mohren kontrasterar en från *Traviata*s sista akt roligt efterpad effekt: en plötslig reminiscens i pianissimo av Alfredos resp. Mohrens kärleksförklaring i de båda verkens första akter.

Den följande duetten skämtar ypperligt med den tidige Verdis manér att utsjunga tragiska angelägenheter i en virvlande melodios stil, där steget mellan tragiskt och komiskt åtminstone för nordisk publik ligger snubblende nära, isynnerhet om melodierna äro som gjorda att i lätt och lekande tempi vevas fram på positiv. Det är den stora duo d'amoren om Mohrens sista – ja allra sista – suck som skall blandas med Rotundas, som ser en kärlekshimmel randas, och denna suck skall han vid hennes fötter andas. Rimmen äro mästertligt valda och det av långt utdragna melismer sammanvävda slutet av bästa effekt.

Casaluñas entrémusik är löjligt lik Vallentunas entrémusik i 4:de akten av Gounods *Faust* och nu krönes verket av den verkligt dråpliga och musikaliskt välbyggda finalkvartetten med mottot "Jag dör, han dör", allt med en hjärtlig eller rättare hjärtlös hälsning från Guvernörens i *Don Juan* död och andeuppenbarelse – en oförsämd och rolig pastisch – till och med i Mozarts egen tonart, d-moll.

Mohrens sista suck är ett mästerverk av parodi och pastisch. Vad Petrus Blomberg och Julius Bagge som kompositörer och P.A. Elfvik som librettist åstadkommit är helt enkelt något häpnadsväckande säkert, skickligt, vackert och roligt.

Ett par ord till slut om utförandet. Man kan ej nog upppea varningen att ej överdriva själva överdriften. Alla partier bör utföras noggrant efter klavéurdragets anvisningar, som äro synnerligen väl beräknade och stilriktiga, inga falska fermat, inget slarv i rytmiken – allting vårdat i musikaliskt avseende, väl sjunget och omsorgsfullt deklamerat.

Då – men endast då – är den rätta parodiska effekten där, förkrossande och härlig, just därför att verket på ett så fint och roligt sätt avslöjar det konventionella i den högromantiska italienska operettstilen. Att denna stil, främmande för moderna tiders barn, rymmer många äkta skönhetsvärden är en annan sak. Italiensk opera av Verdis klass måste man se och höra med den rätta, på stilkännedom grundade inställningen, så att man inte kastar bort pärlor och grus i samma grabbatag.

Om *Mohren* är en parodi och en mönstergill sådan, så är *På Madagaskar* ett spex och ett idealiskt sådant, fullt av barocka kontraster, komiska travesteringar och låtsad värdighet, alltsammans framställt i en sorglös, munter stil med plötsliga glimtar av lärdom och skarpsinne, som väl kan kallas i bästa mening studentikos.

Dock vill jag för egen del bekänna att P.A. Elfviks libretto synes mig utformad med mera omsorg, smak och skicklighet än Hugo Montgomery-Cederhjelmets textbok, vilken väl är lustigt improviserad och porlar av gott humör – kanske mer än av humor – men ibland blir en smula uddlös och onödigt platt. Uppslaget är emellertid förträffligt om Uppsalastudenten och den franske botanisten, som råkar ut för människoätare på den afrikanska ön, och ett par av de andra figurerna äro synnerligen pittoreska. Studenten Viggs' uppträdande som trollkar genom att hålla snus på infödingarna är kanske ett infall i enklaste laget.

Vad åter musiken beträffar, bör först sägas, att det är häpnadsväckande att två amatörer, om än aldrig så begåvade, kunnat skriva en så både melodios och rytmiskt pikant musik. De ha t.ex. utformat en final till första akten, som har en bygdad, omväxling och stegring, som är förvånande säkert gjord efter de bästa mönster i fransk *opéra comique*. Denna stilarts omväxling av dialog och musiknummer är iakttagen på ett lika ledigt som välberäk-

nat sätt. Kort sagt: barnet är välskapat. Om det är något – ifall man vill vara kritisk – som kan invändas så är det att denna musik ibland är nästan för örönsmekande och saknar den säkra ironiska stil och det sting, som gör *Mohren* så beundransvärd. Med ett ord: att det finnes en viss klyvning mellan den spexartade texten och den väl-svarvade musiken.

Och nu till förebilderna, liksom i *Mohren* helt naturligt hämtade ur samtidens musik men även från klassikerna. Redan i inledningskören och i den följande Barcarolen klingar tonfall som minnar om Meyerbeer, vars manér i fortsättningen dyker upp här och var. För övrigt äro dessa nummer behagligt melodiosa och Gluffos recitativiskt hållna refränger lustigt målände: "Nu jag mäktigt är hos drottningen, Jag är förste mänskogöddaren" etc. Ett särdeles välgjort nummer är Radamuffos, den mäktige stormoritaskens stora hälsningsaria med pampigt *recitativo drammatico* med thy åtföljande: "Ej större konung det gives i Equators brännande land" etc. Men så har också Kaspers berömda "Triumfaria" ur Webers *Friskyten* stätt modell, och bättre förebild kan ej tänkas för att ge styckets grymme despot den rätta dämonien. Den följande "letar"-trion är både lustigt och kvickt gjord i stil av den unge Verdi. I synnerhet är *Trubaduren* här citerad. Inledningen har en komisk likhet med Leonoras för övrigt helt löjliga arias intrada, och nästan väl närgånget är "Frid över dem som leta" kopierad på Manricos berömda stretto i tredje akten, alla tenorers bejublade och omskojade glansnummer.

Lars Timoleon Viggs entrékuplett har den idealiskt lätta, studentikosa tonen i god Offenbachstil. Det är endast texten som här och var misspyrades av platheter. Jag anser icke att det vore något helgerån om man här moderniserade *andra* strofen. Eljest som sagt ett utmärkt lyckat nummer. A la Bonneheure, den något behagsjuka franske botanistens, Rondo för oss ånyo rakt i armarna på Offenbach. Texten, också den på ett par ställen lite föråldrad och osmidig, skildrar det andra kejsardömets lättfärdiga Pariserliv och musiken kopierar briljant den store häxmästaren Offenbachs lättsinnigt virvlande yra.

Den redan förut prisade finalen till första akten bjuder kuriöst nog på tonfall från Wagners *Holländaren*, men i A

la Bonneheures "Nåd, nåd store Herre", klingar typiska modulationer ur Meyerbeers *Afrikan*, närmare bestämt i samband med Brahmaöversteprästens uppträdande. Kör-finalen "Stridsvind blåser skarp och frisk" påminner miss-tänkt om den storslagna sammansvärjningsscenen i *Hugenotternas* fjärde akt.

Till den muntra och elegant utformade visan och duetten, som inleder akt II: "En kejsare var i Marocko", ett omtyckt nummer på mängden glad nationsfest, har ingen mindre än den gudomlige Mozart stätt fadder. Från hans *Enleveringen ur seraljen* och den därtädes förekommande Pedrillos serenata har man fått rytmen medan melodibyggnaden härstammar från Osmins första aria.

Guttaperchas romans: "Vill till Bulbul's sång du lyssna" kan väl kallas en pärla av smältande melodisk färgning och dess strofer äro vackert uppbyggda med en förnämlig modulation vid orden: "vill på kolibrin du märka" etc. Inledningen har en viss, skärmtillfällig, likhet med Flotows *Martha*, då Ladyn svårmodige promenerar i skogarna kring Windsor.

Radamuffos stora aria n:o 2 är magnifikt upplagd. Först ett dramatiskt recitativ till stor orkester à la Donna Anna i *Don Juan*; men sedan en utmärkt Meyerbeer-pastisch i furiosomanér och en avslutning, sjungen på de kanske väl enkla orden "vitzli – puzli – korderoj satans skoj". Det är för övrigt ett nummer som för att verka i all sin prall fordrar en skicklig och musikalisk bassångare, ty åtskilliga ställen äro rätt så intrikata att klara.

Radamuffos och Guttaperchas duett inledes av ett par tongångar ur Halévys *Judinnan*, Storinkvisitorns parti, men är eljest självständigt utformad. Jag vill skynka mig att påpeka att det i allmänhet blott är *uppslagen* som är lånade. Finalen slutligen är utformad i glad och älskvärd Auber-stil. Man kommer ofrivilligt att tänka på den friska tonen i hans *Fra Diavolo*.

Må ingen tro att denna granskning är utförd med det elaka uppsåtet att "avslöja" lån eller citat från andra kompositörer. Större tonsdiktare än *Mohrens* och *Madagaskars* upphovsmän ha medverkat eller ofrivilligt kommit att citera sina föregångare eller samtida för att ej tala om att varje epok har sitt gängse tonspråk. Det är t.ex. inte alltid lätt att skilja på vad som är är Haydns, Mozarts eller

den unge Ludwig van Beethovens hand. Ånej, mitt uppsåt har varit ett annat: det att söka visa huru kompositörerna till våra "nationella" operor varit påverkade av de under 1860-talet mest populära och spelade opera- och andra kompositörer och jag har, som redan antytts, närmast blivit häpen över med vilken smak och skicklighet de valt sina förebilder för att sedan mer eller mindre självständigt, men nästan alltid formellt välturnerat, utnyttja uppslagen och fortsätta på egna vägar. Det är bara *mycket* begåvade dilettanter – ty som sådana måste de väl betecknas dessa Petrus Blomberg, Julius Bagge, Anton Kull och C.A. Forssman – som kunnat skapa två små operor, så snubblande snarlika verkliga originala mästerverk. Jag gör även den reflexionen att det som skapats som på lek, blott för studentens nöje, med ohämmad abandon, ofta har mycket större chans att gå direkt till sin publik än omsorgsfullt och mödosamt planlagda och utformade verk. Det är Ariels luftiga lek kring Prosperos trollstav.

© *Ragnar Hyltén-Cavallius 1954*

Postskriptum: Min högt värderade vän och kollega vid Kungl. Teatern, kapellmästare Kurt Bendix, har jag att tacka för mången god anvisning vid identifieringen av *Madagaskars* musikaliska förebilder. Men han har också granskat mitt manuskript i vad det angår *Mohrens* och påvisat för mig att jag ej bort glömma att erinra dels om Schuberts tonspråk när det gäller Don Lopez första korta aria liksom även finalkvartetten dels om Donizettiska tonfall när fråga är om Mustaphas och Rotundas duett i samma tredje akt.

Densamme.

¹ Följande artikel är hämtad ur Södermanlands-Nerikes nations *Majhälsning till landsmännen* 27, 1954. Med "national-", "nation" etc. avses därför i det följande Södermanlands-Nerikes nation.

² I originalversionen heter studenten Rapp.

In Madagascar and

Love and Death or The Moor's Last Sigh

Appearing for the first time on the same record and on CD are the two musical spoofs *In Madagascar* (*På Madagaskar*), and *Love and Death or The Moor's Last Sigh* (*Kärlek och död eller Mohrens sista suck*). The musical spoof or the 'spex' (short for 'spectacle') is a form of entertainment with roots firmly in the student culture of Swedish universities. These two 'spex' were conceived in the late nineteenth century by members of the student nation of Södermanland-Nerike, two of Sweden's provinces. *The Moor's Last Sigh* is the oldest 'spex' to have survived until the present time. The libretto was written by Per Elfviik and the music by Petrus Blomberg and Julius Bagge in 1865, and performed for the first time the same year. *In Madagascar* was written in 1869 by Hugo Montgomery-Cederhjelm, libretto, and August Forssman and Anton Kull, music. *In Madagascar* was performed for the first time in the spring of 1870. The orchestrations performed on this record were made by Albert Gille in 1907 (*Madagaskar*) and 1909 (*The Moor*).

Both of the pieces are at the same time typical and atypical examples of the Swedish 'spex' tradition. Typical in that they feature only male performers, even in female parts, and that the story is consciously parodic. Atypical in that they both comprise only original music, as most other 'spex' borrow already from existing music, and that the story is not based on historical characters.

The Moor's Last Sigh is set outside Granada in the 15th century and revolves around the forbidden love between the Spanish noble lady, Rotunda, and the moor Mustapha. Rotunda's father, the Spanish nobleman Don Casaluña, and his henchman and preferred son-in-law Don Lopez y Infamo do their best to end the relationship. In the end everyone dies, a death that occupies a third of the final act. *The Moor's Last Sigh* is a well-conceived parody of the nineteenth-century Italian *opera seria* both in terms of music and story. The educated listener will find references to such composers as Verdi and Mozart.

In Madagascar is set in the late nineteenth century. The three Madagascans; Uffo (a priest), Gluffo (Chief-

fattener-of-humans-at-the-court), and Radamuffo (the Grandmoritask of Monomotapa) must find fresh meat for the celebration of the goddess Rakka. They capture the Swedish student Rapp and the French botanist A la Bonneheure. Radamuffo hopes to marry the beautiful Guttapercha, daughter of queen Uschiameja, as a reward for a job well done, but Guttapercha falls in love with A la Bonneheure. The two Europeans are saved from being eaten by the blossoming passion of Guttapercha and A la Bonneheure, and by the chemical knowledge of Rapp, which stuns the natives. *In Madagascar* is maybe not as well accomplished storywise as *The Moor* but has its strength in its amusing concept and in its music, inspired by late-nineteenth century French light opera with references to such composers as Bizet and Offenbach.

Since 1937 *In Madagascar* has been performed by Södermanlands-Nerikes nation almost every tenth year and *Love and Death or The Moor's Last Sigh* almost every fifth year. In 1997 the time was ripe to record both of them on CD. All the singers and musicians are active or former students at Uppsala University and are amateurs, however brilliantly they perform. The conductor, Christer Henriksson, is a former musical director of Södermanlands-Nerikes student nation and has made a thorough critical analysis of both text and music.

© Fredrik Sandgren 1997

Spxorkestern ("Södermanlands-Nerikes nationskapell") vid uppsättningen av *På Madagaskar* 1907.
I mitten arrangören och dirigenten Albert Gille (1870-1928)

Recording data: 1997-02-26/03-02 in Alfvénsalen, Uppsala, Sweden

Balance engineer/Tonmeisterin: Marion Schwebel

Producer: Robert von Bahr

Front cover design: Martin Thor & Agnes Fischer

Front cover concept: Sofia Scheutz

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd., Harrogate, England

Colour origination: Studio 90 Ltd., Leeds, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide. If we have no representation in your country, please contact: BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40
info@bis.se www.bis.se

© & © 1997, BIS Records AB

På Madagaskar

(sångtexter: kursiv; dialog: normal text)

AKT I.

(Scenen föreställer ett landskap på Madagaskar. Till vänster gudinnan Rakkas altare.)

Första scenen.

Kör av människoätare

Hell dig, du Madagaskar.

Där kring kanoten hajen plaskar!

Listigt schakalen fnaskar.

Mot solen grinar en orangutang. –

Kölar mot stranden skrapa.

Låt oss ej längre stå och gapa!

Folk från Monomotapa

Med slavar, kokosnötter och pisang!

Och människokött

Med hull och fett som slaskar

Så mört och sött.

Hell dig, du Madagaskar,

Hell dig, vår ö!

Uffo (välsignande).

Gudinnan Rakkas fest vi fira må i dag

Med mänskooffer, palmvin – allt av prima slag! –

Du, Gluffo, skaffa spett, men smidiga och smäckra,

Och dito folk med former, svällande och läckra!

Gluffo

Var lugn! Jag vet, att den får icke vara mager,

Som passa skall till stek åt oss anthropofager.

Vem, tror du, tänker här på lumpna kokosnötter?

Nej, mänskokött ger armens kraft och snabba fötter.

Se kring dig! Överallt en sund och kraftig ätt.

Som tackar mig för mången människokotlett.

Barcarole.

Där till vila albatrossen

Går vid solens sista blick,

ll: *Sprang på stranden glada gossen*

Vid det blåa Moçambique. :ll

Nu jag mäktig är hos drottningen,

Jag är förste mänskogödaren:

Gluff, gluff, gluff! Smack, smack, smack!

Vad här skall ätas, vad här skall ätas.

Ack, ack, ack, ack, ack!

Feta gossar helst jag äter.

Sedan först jag väl dem gött.

ll: *Fyra fot i diameter. –*

Då är köttet mört och sött! :ll

För min åsyn darrar fienden.

Jag är förste mänskogödaren:

Gluff, gluff, gluff! Smack, smack, smack!

Vad här skall ätas, vad här skall ätas.

Ack, ack, ack, ack, ack!

När omkring mig festen larmar.

Jag mig vilar, mätt och stum,

ll: *På en bädd av mänskotarmar.*

Där jag röker opium. :ll

Jag mår bäst av alla jordens män.

Jag är förste mänskogödaren:

Gluff, gluff, gluff! Smack, smack, smack!

Vad här skall ätas, vad här skall ätas,

Ack, ack, ack, ack, ack!

Människoätarne

Leve Uffo! Leve Gluffo!

Uffo

Prinsessa, på din hand en hjälte aspirerar,
en kung, som oftast kött till offren levererar.

Människoätarne

Tarabagata!

Uffo

Det är ett sätt att köttet få för billigt pris.

Guttapercha

O, stäng ej än min barndoms glada paradis!

Som fågeln svärmar fri kring kaktusblommans knoppar

Jag ler åt ditt försåt och lätt hur snaran hoppar (*gdr*).

Uffo

Från stranden nalkas oss den store Radamuffo

Som antilopen vig, som pantern smärt, – min Gluffo!

(*orolig*) Men, – inga fångar! Vad? Har ofärd honom mött?

Gluffo

I magasinet finnes endast gammalt kött,
Två magra fiskare jag saltat in för festen.

Uffo *(nyndigt)*

Det måste vara färskt, så bjuder högsta prästen.

Andra scenen

Härolden

En hälsning jag Er bär från kungen stor och rasker,
Den störste moritask av alla moritasker. –

Uffo

Han komme! (*Härolden går. – Radamuffo intågar.*)
Hell och åter hell, kung Radamuffo!
Kalospintero Kromato Krene! (*Hälsning.*)

Tredje scenen.

Recitativ.

Radamuffo

*Jag redan länge känt, hur kristet blod det ångar.
Där krokodilen krälar, apan, dold i vassen.
Sig tager då och då en klunk ur kalebassen,
Med festsignalen jag nu hälsar Er idag!*

Aria.

*Ej större konung det ges i
Ekvatorns brännande land.
Jag härskar vid floden Zambesi.
Där palmerna vaja på strand.
Där plockar man säckarne fulla med guld.
Där göder man slavar till läckraste hull,
Och bara i jorden jag stampar.
Så växer det pärlor, som svampar;
Men själv är jag jättestark, modig och rask.
Jag är moritaskernas stormoritask.
Jag människor äter,
Som sill och potäter,
Av hustrur, man säger,
Tolvtusen jag äger;
Så fort det blir dagar
En annan jag tager,
Jag spetsar mamlucker*

*Och dränker eumucker
Och klår mina fiender, modig och rask,
Jag är moritaskernas stormoritask.*

Uffo

Hell! Må ditt palmträd frodas högt bland tamarinder.
Ditt stolta lejons skugga aldrig bliva minder!

Radamuffo

Att Guttapercha se, min längtan är den största,
Hon, som jag vill skall bli den tolvtusendeförsta.

Uffo *(till människoätarne)*

Till drottningens palats! (*Folket går.*)
(till Radamuffo) Men hör! Du gav oss eder,
Att skaffa offerkött idag ... Betänk ... din heder ...

Gluffo

Minst tvenne offerstekar fordrar Rakkas fest.

Radamuffo

Var lugn! Gudinnan ordnar saken allra bäst.

Trio.

Radamuffo

*En stor kanot från fjärran väster
Har stormen splittrat just i natt;
Er ö har fått två vita gäster,
Nu gäller blott dem hinna fatt.*

*En stor kanot från fjärran väster
Har stormen splittrat just i natt;
Er ö har fått sig två vita gäster,
Nu gäller blott dem taga fatt.*

*Frän fjärran väster,
Två vita gäster,
Nu gäller blott dem hinna fatt.*

Uffo

*Till tack för offerkött åt Rakka,
Jag lovar Guttaperchas hand. –*

Gluffo

*På förhand mina läppar smacka,
Här blir kalas på vikens strand.*

Tillsammans

*En stor kanot från fjärran väster
Har stormen splittrat just i natt;*

*Vår ö har fått sig två vita gäster,
Nu gäller blott dem hinna fatt.*

*Från fjärran väster,
Två vita gäster,
Nu gäller blott dem hinna fatt.*

||: *Kom, låt oss leta,
Kom, låt oss leta,
Uffo, Gluffo och Radamuffo! :||*

Uffo
*Frid vare över dem som leta,
över dem som leta!*

Uffo
||: *Frid över dem som leta,
Frid över Er som leta. :||
Frid över dem som leta
Frid över dem som leta.
||: Frid över dem som leta. :||*

Radamuffo
||: *Ja, låt oss nu leta,
Kom låt oss leta, leta. :||
Ja, låt oss nu leta
Ja, låt oss alla leta.
||: Ja, låt oss alla leta. :||*

Gluffo
||: *Schimrada gluff, gluff, gluff, gluff!
Schimrada gluff, gluff, gluff, gluff! :||
Schimrada gluff, gluff, gluff, gluff!
Schimrada gluff, gluff, gluff, gluff!
||: Schimrada gluff, gluff, gluff, gluff! :||*

Tillsammans
||: *Kom, så ska' vi alla leta, leta,
Kom, kom, kom. :||
Kom, kom, kom, kom, kom, kom, kom. (De gå)*

Fjärde scenen

A la Bonneheure
(kommer inspringande förskräckt och ramtar ikull).
Mon dieu! Såg du honom? Såg du honom?

Rapp
Visst fan såg jag honom. Vem menar du annars?

A la Bonneheure
Såg du honom inte? Det var en glasögonorm, så stor som du och jag zusabach.

Rapp
Åh, låt du klassiken vara! Jag ämnar inte genera honom. – Ja nu ä' vi då, gudskelov, på det torra. Du bror, som är stark i geografin, vad är det här egentligen för ett land? Icke måtte det vara Schlaraffernas, för jag ser inga stekta sparvar, men så många fler ostekta apor och papegojor.

A la Bonneheure (*förvirlad*).
Ack Paris, Paris, mitt glada, levnadsfriska Paris. Och icke en levande själ räddad mer än vi. Fartyg, besättning, passagerare, – à tous les diables!

Rapp
Fan till gorilla att vara lik slaktar Nilsson i Uppsala.

A la Bonneheure
Mina kläder har jag rivit sönder på ett magnifikt exemplar av *Poenitentia rusticaulis*. Quel pays! Inga trottoirer! I Paris finns det trottoirer överallt, – même dans les endroits les plus champêtres! Inga damer, – icke en gång några herrar!

Rapp
Inte så mycket som "salta biten" och litet "svagis".

A la Bonneheure
Och jag, som skulle tjusa de sköna i Calcutta! Och nu är man här bland människoätarna på Madagaskar.

Rapp
Människoätare! Madagaskar! Fy tusan sådant land! Krokodilerna kråla på stränderna som stora grodor, fulla kameleontgrina i trädtopparne, aporna kasta nötter på en fattig fan – –

A la Bonneheure
Och icke en människa! De äta väl opp varandra i alfabetisk ordning, kan jag tro.

Rapp
Och nu ha de, liksom vi, kommit in på ö. När jag tänker, att man snart kommer att äta kotletter och bifstekar på hotellerna i Madagaskar av mitt eget kött, av mig, Lars Timoleon Rapp!

Kupletter.

*Jag var student, som mången ann'
I glada Fyristsaden,
Men inne var jag blott ibland
Och läste då på graden. –
Jag hade djup antipati
Mot flit och laudatur
Och endast i astronomi.
Ja endast i astronomi
Jag tog ett approbaturn;
Men kunde sjunga natten lång
Vid fyllda glasens klang min sång:
La la la la la la,
Livet är härligt,
Är blott humöret bra,
Aldrig besvärligt!
La la la la la la,
Livet är härligt,
Aldrig, nej aldrig besvärligt!*

*Att multna bort bland luntors damm,
Jag aldrig fann idé i,
Men trivdes vid nationens glam,
Så ock hos fru Taddei.
Jag fick en frack från herr Hedrén
Och smala permissioner,
|| Gick så på gillesoiréen :||
Och närde cupidoner.
Men under dansens lätta språng
Mitt hjärta sjöng sin gamla sång:
La la la la la la o.s.v.*

*Nu är jag allt och ingenting,
Mitt hem är vida världen;
Jag söker runt om jordens ring
Ett mål för levnadsfärden.
Jag tänkt, att lyckan söka, där
Man guld ur floden vaskar.
Men aldrig att få sluta här,
Nej, aldrig att få sluta här
Som stek på Madagaskar. –
Men, – dock jag sjunger än en gång,
Som förv min levnadsfriska sång:
La la la la la la o.s.v.*

A la Bonneheure

Sådana magnifika syngenesister! Tror du det icke finns något hotel i trakten? Det måtte vara förfärligt att bo på landet.

Rapp

Hoteler? Kanske? Men där äter man icke – man ätes.

A la Bonneheure

Här törs jag ej gå längre! Här äro så många drakar och flygande ekorrar – till och med en och annan ornithorynchus paradoxus.

Rapp

Men inga björnar (går fram till altaret).
Ett bord mitt i ödemarken! Då finns det bestämt en krog i trakten.
Här slår jag mig ned och tänder en cigarr.

A la Bonneheure

Ack om jag vore hemma i Paris, det glada, sköna, kära Paris!

Rondo.

*Främst av allt Paris jag sätter.
Där finns liv i minsta vrå,
Galna baler och grisetter,
L'empereur et Rochefort.
Fast om cesarism det skrivres
Och vår slaviska polis,
Vet jag nog, var bäst jag trives, –
Det är Paris,
Vårt Paradis!
Där man när's av läckra rätter,
Sitter i orkester'n se'n
Under operans baletter
Och dansösens runda ben. –
Minnen ho i kända klangen.
|| Doft av viner och kurtis! :|| (3 ggr.)
|| Lyvssna, hör, ack hör det är cancanen! :||
Det är Paris, är Paris, är Paris, är Paris.
||: Vårt Paradis, det är Paris! :||*

Femte scenen.

Guttapercha

(har inkommit under sången och närmar sig, ömt betraktande A la Bonneheure).

Vad främlingen är skön, hans växt jag måste rosa,
Som kokospalmen hög och smärt, som en mimosa!

A la Bonneheure

Ah! Ett fruntimmer! Man måste göra sitt bästa.

(Med en bugning för Guttapercha.)

Vi äro skeppsbrutna främlingar utan medel att komma
härifrån.

Hm! Mitt namn är Victor A la Bonneheure.

Rapp

Skafta oss bara några kokosnötter eller en aldrig
så liten vattenmelon.

Guttapercha

Victor! Som fågelkvitter klingar namnet Victor.

Min själ du håller fast, som en Boa Constrictor.

Ack! *(störtar i famnen på A la Bonneheure, som förskräckt
stiger baklänges).*

A la Bonneheure

Hjälp, hjälp, au voleur! Här är min klocka!

Rapp

Håll god min! Vore det också en av hins niecer, – låt henne
hållas!

A la Bonneheure

Älskvärda varelse ... hm.

Rapp

Bravo! Da Capo.

A la Bonneheure

Älskvärda varelse ... hm ... jag ... hm ... jag älskar dig
(omfanning).

Rapp

Ha ha ha!

Sjätte scenen.

*(Uffo, Gluffo och Radamuffo inkomma från
var sitt håll och stanna i stum förvåning)*

Uffo *(himlar sig)*

O, Rakka!

Radamuffo *(vilt).*

Krokodiler och basilisker!

Gluffo

Tarmar och korskotor!

Final.

Radamuffo

Vad ser mitt öga? Församlens hit. I moritasker!

Församlens hit!

(Moritasker och människoätare instörta.)

Att se, som min rival en lumpen puttefnasker.

Som min rival en lumpen puttefnasker

En mycket lumpen puttefnasker!

(Strid. – Folket övermannar européerna och binder dem.)

A la Bonneheure

Nåd, nåd store herre.

Om nåd jag beder.

Rapp

ll: Men jag protesterar i folkkrättens namn! ::ll

A la Bonneheure

Nåd, nåd store herre.

Om nåd jag beder.

Gluffo

Dig, Radamuffo, vill jag tacka.

Du offer skaffat har åt Rakka!

Du offer skaffat har åt Rakka.

Åt Rakka offer skaffat har.

Moritaskerna

Åt Rakka! Åt Rakka!

Vilt han fram sin bana stiger.

ll: Grym, som öknens stolta tiger!

Grym, som öknens stolta tiger! ::ll

Som öknens stolta tiger.

Radamuffo

*Innan vid stallet solens hästar skrapa,
För jag dig hem till mitt Monomotapa.
För jag dig hem till mitt Monomotapa,
Just till mitt Monomotapa.*

Kör

Just till hans Monomotapa, till hans Monomotapa.

Guttapercha (på knä)

*Österhavets blyga mussla
Tigger vid din fot om nåd.
Tigger vid din fot om nåd,
Tigger vid din fot om nåd, om nåd.*

Gluffo

*Här är icke värt, att knussla.
(till fångarne) För de där vet jag nog råd!*

Guttapercha

*Hören mina böner,
Kustens vilda söner!*

Gluffo

*Gott är att de dö, när
Offrets helgd dem kröner!*

Radamuffo

*Hämndens lust jag röner.
Bort med alla böner, bort!*

Kör

*Stridsvind blåser skarp och frisk,
Stridens röda basilisk
||: Bådar kamp just nu.
Bådar kamp just nu! :||
U hu! U hu! U hu! U hu!
Stridsvind blåser skarp och frisk,
Stridens vilda basilisk
Bådar kamp just nu.
Stridens vilda basilisk bådar kamp.
U hu!*

(Täckelset faller.)

AKT II.

(Scenen är densamma som i första akten. Vid altaret sitta A la Bonneheure och Rapp bundna och äta, bevakade av Gluffo.)

Första scenen.**A la Bonneheure**

Ja, men kära, söta herr övermänskogödare, jag kan icke äta mer.

– jag spricker!

Gluffo (*undersöker Rapp*)

Du är för mager karl! (*till A la Bonneheure*)

Tids nog min kniv dig sticker.

Jag vet, vad magen tål och säkert ej du spricker.

Rapp

Eders excellens! Ni är då den charmantaste värd på jorden.

Wilken läcker rhinoceroskinka! Superba kokosnötter!

A la Bonneheure

Herr människogödare! Jag kan rakt inte äta det här – jag

kräks –

I Paris där...

Gluffo (*svänger sin kniv*)

Åt! Vid gudinnans bord är maten delikat.

(*avsides*) Jag tror, jag aldrig sett en sådan dum krabat.

Rapp (*dricker*)

Vad äro Johannesberger, Moët och Constantia mot detta palmvin?

(*klappar sig på magen*) Ah!

Gluffo

Ät icke mer, men drick! Ty kött för offerköken

Blir allra bäst av folk, som varit smått på röken.

Andra scenen.**Uffo**

Är offerköttet bra? Jag önskar detta veta!

Gluffo

Det står ej i min makt att få dem mera feta.

Den där är bra, hans corpus hunnit quantum satis.

Han kanske saftig blir om han får supa gratis.

Uffo

Bär hit en urna till, (*avsidet*) men av det sämre vinet!

Gluffo

Skall ske! (*avsidet*) Den där ej lättar gärna just på skrinet.

Uffo

Välän, kom med! Vi gå. att ordna mänskooffret!

Tredje scenen.

A la Bonneheure

Om jag inte vore bunden ändå! Har du varit i Paris?

Rapp

Nej! – Skål!

A la Bonneheure

Det är någonting annat, än Madagaskar.

Rapp

Dåligt annars! – Skål!

A la Bonneheure

Och mina orchidéer – mina insekter! Allt har gått till botten!
Om jag ändå hade rest med nordpolsexpeditionen till Sverige!
Allt är slut!

Rapp

Mod! Vi måste uppehålla civilisationens anseende i
barbarernas land! Skål! Vet du, att jag börjar komma upp i
gasken. Otäck! Men jag tror du är ledsen karl? Du hänger
huvudet, som en sovande Endymion på morgonkvisten. Jag
skall sjunga en visa för dig.

Visa och Duett.

*En kejsare var i Marocko,
Han hade ett harem, som få;
Men tänk, att sin apa, sin Jocko,
Han älskade mera ändå. –
Han älskade mera ändå,
Han älskade, älskade mera ändå
Till hovets förtvivlan och gyckel
Han adlade apan,
Adlade apan en gång.
Hon hade fått kammarherrnyckel,
Om svansen ej varit,
Om svansen ej varit...*

A la Bonneheure

Om svansen ej varit?

Rapp

Hon hade fått kammarherrnyckel...

A la Bonneheure

Om svansen ej varit?!

Rapp

För lång!

Bägge

*För lång, för lång,
Om svansen ej varit,
Ej varit för lång, för lång,
För lång, för lång.*

Ha, ha, ha.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.

Rapp

*Hej kling, klang, kling, klang,
Kling och låt oss dricka!*

A la Bonneheure

*Hej kling, klang, kling, klang,
Kling och skål för min flicka!*

Bägge

*Vore vi kejsare, du och jag,
Så skulle vi fröjdas natt och dag,
Skulle vi fröjdas natt och dag!*

A la Bonneheure

Natt och dag,

Rapp

Dag och natt.

Bägge

Skulle vi fröjdas båd natt och dag!

Rapp

*En natt efter yttersta skålen
Blev kejsaren lurig och tung,
Han doppade kronan i bålen
Och krönte sin apa till kung,
Han krönte sin apa till kung,
Han krönte sin. krönte sin apa till kung.
"Du skulle långt bättre regera*

*Och firas i saga,
Firas i saga och sång.
Ett hinder jag vet, men ej flera:
Din svans är två alnar,
Din svans är två alnar..."*

A la Bonneheure
Din svans är två alnar...

Rapp
Ett hinder jag vet, men ej flera:

A la Bonneheure
Din svans är två alnar...

Rapp
För lång!

Bägge
*För lång, för lång,
Din svans är två alnar.
Två alnar för lång, för lång,
För lång, för lång.*

*Ha, ha, ha,
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, etc.*

Rapp
Leve vi själva, fan och hela världen! Allvarsamt sagt –
tror du verkligen, de kunna hava mage att äta upp oss?

A la Bonneheure
Ja visst! Säg du människoätarnes charmanta tänder!
Och du kan skratta och sjunga, när du om en stund skall
stekas som en hare.

Rapp
Stekas? – Kanske. Som en hare? Sällan.

A la Bonneheure
Farväl sol och måne! Farväl sköna damer och Paris!

Fjärde scenen.

Guttapercha (*springer i famnen på A la Bonneheure*)
Jag flyger i din famn, så lycklig, som tukanen
Sig gömmer i sitt bo på toppen av bananen.

Rapp (*avsides*)
Huggarn, vad de tala fint här i landet!

A la Bonneheure (*generad*)
Jag är obeskrivligt smickrad – högst charmerad.

Guttapercha
O, lyssna ej till tvivlets bullersamma skator!
Jag kommer till den hjälp mot dödens alligator.

Romans.

*Vill till Bulbul's sång du lyssna,
Dold bland drakblodsträdets blad.
Toner jubla, toner tystna,
Fågein lockar, rusigt glad;
Vill på kolibrin du märka,
Vart om kvällen bär hans stig:
Anar du, hur Guttapercha
Evig, evigt älskar dig.*

*Här hos oss en lag du finner,
Att en främling räddad är,
Om för honom hjärtat brinner
Hos en jungfru, blyg och kär.
Detta hopp ditt mod må stärka,
Om dig hotar dödens stig,
Att den svarta Guttapercha
Evig, evigt älskar dig.*

A la Bonneheure
Det okonstlade naturbarnet har rört mitt hjärta. (*ömt*)
Min Guttapercha! (*omfamning*)

Rapp
Förtäfflig lag! "Att en främling räddad är, om för honom
hjärtat brinner hos en jungfru blyg och kär." Får jag vara med
på ett höm om den där kärleken så äro vi räddade alla tre.

Femte scenen.

Recitativ.

Radamuffo
*Ha, falska kvinna!
Min vrede rasar fram
Som vilda samumvinden,
Som bryter den veke tamarinden.
I glödhet damm,
I glödhet damm.*

Cavatina.

Hören, susande sykomorer,

Hör mig, vilda rhinoceros!

Hören, glupske alligatorer.

Hör mig, skogseldens midnattsbloss!

Hören eden, som dyrt jag svär.

Ja, hören eden som dyrt jag svär.

||: Hören eden som dyrt jag svär. :||

Att i afton jag med mig bär.

Ja bär, ja bär, ja bär.

Jag med mig bär.

Att i afton jag med mig bär Guttapercha.

Guttapercha, Guttapercha,

min hjärtans kär.

||: Guttapercha min hjärtans kär. :||

Guttapercha! Guttapercha!

(vilt) Vitzli! Putzli! Vitzli! Putzli!

Corderoi! Satanscoi! Corderoi! Satanscoi!

Corderoi! Satanscoi! Corderoi,

oj, oj, oj, oj, oj, oj, oj, oj,

oj, oj – Corderoi, oj, Satans –

Vitzli! Putzli! Vitzli! Putzli!

Corderoi, Satanscoi!

(rycker undan Guttapercha, svängande sin kniv)

Du falska mö, mig följ! Mig borde just du tacka,

Att jag ej stack dig ner, till offergård åt Rakka!

A la Bonneheure

Jag sitter fast, jag kan icke hjälpa – Sacrénom corbleu!

Radamuffo

Kom med!

Guttapercha

Gudinna hjälp!

Radamuffo

Vi skynda till kanoten!

Guttapercha (omfattar honom)

Näväl – jag älskar dig.

(svänger sig lös, sedan hon tagit en pistol från Radamuffo)

Nu får du bot för soten! *(hotar honom med pistolen)*

Radamuffo

Nåd! Nåd! Jag lovar dig sex vita elefanter.

En näring utav guld, belagd med diamanter.

Guttapercha

Och jag – föraktar dig!

(går baklänges ut. Radamuffo drar sig åt andra sidan)

Sjätte scenen.

A la Bonneheure (fundersam)

Lagen befaller, sade hon, att en främling vore räddad,

om han älskades av en jungfru i detta land.

Således kunna vi hoppas.

Rapp

Leve kärleken! Han är ändå perpetuum mobile här i världen.

För resten kan du vara lugn. I morgon kommer fregatten

L'Eclair att passera här. Aterstår således att ha' så litet som

möjligt uppåtet av sin lekamen till dess.

A la Bonneheure

Aldrig förr har jag blivit så kurtiserad av en ung dam.

Vet du, hon är för söt den där lilla infödingskan.

Jag börjar verkligen smått intressera mig för henne.

Rapp

Nå ja! När fan är tårstig, så dricker han blåck.

Sjunde scenen.

(Hudavdragarne inkomma,

hälsande under komiska åtbörder.)

Rapp

Vad äro herrame för ena passagerare?

I:ste hudavdragaren

Hennes majestäts hov- och liv-hudavdragare.

Rapp

Det var ett hyggligt yrke.

(hudavdragarne slå en snara omkring honom)

Vad? Vad nu du? *(de bära ut honom)*

A la Bonneheure

Och jag, som ännu icke sett någon Rafflesia Arnoldi.

Att dö i sin ungdoms vår! *(hudavdragarne bära ut honom)*

Åttonde scenen.

(Tvenne tempeltjänare inkomma och ordna altaret)

I sta Tempeltjänaren

Av högtidsmarschen hör jag re'n den första tonen.
Fort, låt oss skynda – Se! där kommer processionen!

Nionde scenen.

*(Uschiameja intågar med sitt hov.
A la Bonneheure och Rapp införas)*

Kör

*Länge leve vår Uschiameja
I människoätarnes land!
Länge leve vår Uschiameja
I människoätarnes, ätarnes land!
||: Usch usch usch usch Uschiameja.
Uschiameja leve! :||*

Uschiameja

Mitt goda folk! Jag styrt Er snart i åren tretti,
I älsken mig som förr – Det gör'n I mycket rätt i.
I dag är Rakkas fest. Nu vare nog med talen
Jag törstar efter blod! *(till Uffo)*
Gå på med ritualen!

Uffo *(läser från ett palmblad)*

Jablonoj Krebet!
Nova Zembia Severowostochnoj.
Olarion Polarion Gessimarion!
Tapet molares vilorum!
Tarabagatai.

Kör

Länge leve vår Uschiameja etc.

Uffo *(lägger handen på A la Bonneheure)*

Mississippi! *(tikaledes på Rapp)* Missouri! *(går tillbaka)*
Med sesamolja nyss man givit offren glansen
Kring Rakkas helga djur må börjas offerdansen!

(Ringdans kring fångarne)

Uffo

Och Gluffo styr nu om, att man dra'r av dem skinnen.

Gluffo *(vänligt till Rapp)*

Du offras först! Din villighet jag har i minnet!

Rapp

Jag tackar så mycket, jag avstår gärna hedersrummet.

A la Bonneheure

Kallsvetten dryper från pannan. Eländiga Guttapercha!
Falska bedragereska!

(Gluffo visslar. Hudavdragarna draga av Rapp rocken)

Rapp

Store skräddare! Nu gick ett av dina mästerverk åt fanders!

Gluffo

Stör inte offret, karl, med din oreña tunga.

Rapp *(reser sig)*

Skönaste drottning! Tror du, jag skulle vara så lugn om jag inte vore världens störste, nu levande trollkarl? Med en vink av min hand kan jag flytta hela er ö nordväst om soien, stoppa månen i byxfickan och äta stjärnorna på smörgås.

Människoätarne *(med fasa)*

Tarabagatai!

Rapp

Se här ett prov på min makt! Denna dosa innehåller endast sand.

(visar dosen)

Se! Se! Och nu *(stänker smus omkring sig)* Snip snap snorum!
Hej basalorum!

Människoätarne *(nysande)*

Jablonoj Krebet!

Rapp *(värdigt)*

Skönaste drottning! Österhavets pärla! Dig ägnar jag min tjänst.
Hör mig, du havets ros!

Uschiameja

Du talar som en gud – isynnerhet det sista.
För vinken av min hand må fångens bojor brista!

Uffo *(myndigt)*

Min drottning, landets lag och Rakkas vilja nekar.
Att giva fri en man bestäm till offerstekar.
Låt ritualen gå! *(avsides)* Men lugn – det är jag ej.
Drag skinnen av!

Gluffo

Det vågar icke jag

Hudavdragarne.

Nej! Nej!

Tionde scenen.

Guttapercha *(störtar till modrens fötter)*

Hjälp, ädla moder, hjälp! Mig Radamuffo jagar.

Duett.

Radamuffo

För dig jag ej vill väja!

Mig gif din dotters hand!

Min hämnd, Uschiamėja,

blir eljest mord och brand.

Guttapercha

På grund av landets lagar

Jag fordra vill och kan.

||: *Mig främlingen behagar,*

Giv honom till min man! :||

Guttapercha

På grund av landets lagar

Jag fordra vill och kan.

||: *Mig främlingen behagar,*

Giv honom till min man! :||

Radamuffo

Du gör, som dig behagar

Jag nu ej trotsa kan;

||: *Men, inom några dagar*

Jag hämmas, som en man! :||

Uschiamėja *(till Uffo)*

Du får ej neka. Oss och Rakka det behagar,

Att giva fången fri --

Uffo *(avsides)*

Det var då fan till lagar.

(hudavdragarne lösgöra A la Bonneheure.

Han och Guttapercha knäfalla för Uschiamėja)

Uschiamėja

Du följa må din smak, om ock kuriöst är varel!

(vänligt) På lyckans kokosnöt må ingen bräcka skalet,

Er stinge ej den orm, som gömd i bambun väser...

Radamuffo

Du vite niding, vilt uti min barm det jäser!

Min hämnd blir grym! Jag skall Er bränna, hänga, dränka!

(vill mördra A la Bonneheure)

Uschiamėja *(hejdar hans hand)*

Du är ej hövlig just emot en vacker änka.

Du lille kung, gå hem – där är det skäl, du braskar,

Men ej hos mig, som styr det stora Madagaskar!

Kör ut den där! *(han vråkes)*

Elfte scenen.

Uffo

Kring offeret än en gång må börjas offerdansen!

Rapp

Min drottning! Jag dig gör så ful, som trots chimpansen.

Uschiamėja

Ful? Nej, släpp fången lös! *(de befria Rapp)*

Uffo

Men lagen ...

Uschiamėja

Är en hacka!

Jag gör en konst i lagen och gudinnan Rakka.

I dag är dagen glad. Jag öppnar kassaskrinet,

Låt bära in en bål av bästa palmervinet!

(tjänare bära fram en bål med rör till drottningen)

Rapp *(sträcker sig)*

Nu är jag lös och kan vara med om vad, som helst! Eller för att tala,

som de poetiska Madagaskariterna:

Så fort – som aftonstormen ... palmens krona runkar,

På mina runda ben jag fram till bälten lunkar.

Uschiamėja

Min dotters bröllopsfest må firas här i dalen!

I kväll är visast den, som mest sig visar galen.

Final.

Rapp

Skön som ur vägen Afrodite,

Svavar ur bälten glädjen opp,

Svarte som bröder fanna vite.

*Eld är i själ och lust i kropp!
Du, som i trygga hemmet braskar,
Hånande oss och Madagaskar,
Hade du darrat nyss, som vi,
Kysste du nektarn, glad, som vi!*

Uffo
*Tillbaka! Må de sälla tu få tömma bröllopsdricken.
Bröllopsdricken, få tömma bröllopsdricken!*

Gluffo (till A la Bonneheure)
*Du träffat målet mitt i pricken.
Sälle främling! Jag dig suger till.*

Kör
*Bambu opp och bambu opp och ner!
Bambu opp och ner, bambu opp och ner!
Bambu opp och bambu opp och ner!
Sist i bålen intet mer!
Sist i bålen intet mer!
Intet mer! Intet mer!*

(under kören hava A la Bonneheure och
Guttapercha tömt bröllopsdricken)

A la Bonneheure och Guttapercha
*Låt oss glömma dödens hot
I vårt tjäll vid klippans fot,
I vårt tjäll vid klippans fot,
Kring pandanusträdets rot!*

A la Bonneheure
Låt oss glömma dödens hot!

Guttapercha
Låt oss glömma dödens hot!

A la Bonneheure
I vårt tjäll vid klippans fot.

Guttapercha
I vårt tjäll vid klippans fot.

A la Bonneheure och Guttapercha
*Kring pandanusträdets rot,
Kring pandanusträdets rot!*

Gluffo
*Festernas glada larm jag glömmar,
Dofet av blod och mänskokött!*

A la Bonneheure

*Är det en vaken dröm jag drömmar.
Sent blir på sådan dröm jag trött.*

Rapp

*Du, som din bana trumpen traskar,
Res såsom vi till Madagaskar,
Häll uti faran blott god min,
Sedan det vankas glam och vin!*

Kör

*Bambu opp och bambu opp och ner!
Bambu opp och ner, bambu opp och ner!
Bambu opp och bambu opp och ner!
Sist i bålen intet mer!
Sist i bålen intet mer!
Intet mer! Intet mer!*

(Människoöatarna jubla)

Slut.

Kärlek och Död eller Mohrens Sista Suck¹

Händelsen försiggår i närheten av Granada.

FÖRSTA AKTEN.

Lopez (*inkommer*)

Där dväljes denna kvinna,
som jag ej mäktat vinna,
men som min älskarinna,
det svär jag bliva skall.
Jag trotsar denna Mohren,
som ren jag är på spåren.
Han ilar till sitt fall, han ilar till sitt fall.
Jag trotsar denna Mohren,
som ren jag är på spåren.
Han ilar till sitt fall, han ilar till sitt fall.
Där dväljes denna kvinna,
som jag ej mäktat vinna,
men som min älskarinna,
det svär jag, dock skall bli,
jag svär hon det skall bli.

(Drager sig åt fonden)

Jag på de ömma tu
vill listigt lura nu.

Mustapha (*inkommer*)

När i din slummer du vilar,
du Granadas pärla,
min tanke till dig ilar
i Aftonens stunder särla.

Rotunda, Rotunda
hör min luta och min sång!
Rotunda, Rotunda
gör ej, o gör ej min väntan för lång!

Lopez (*avsidet*)

Din skurk må du själv i den eviga sömnen ligga!
Ditt liv du fruktlöst i morgon av mig skall tigga!

Mustapha

Se månen silverbekransar
Orangens lummiga toppar,
och under luftiga dansar
re'n Peri'n bland rosorna hoppar.

Rotunda, Rotunda
hör min luta och min sång!
Rotunda, Rotunda
gör ej, o gör ej min väntan för lång!

Ack hör hur varmt jag dig beder!
O kom, min ljuva Rotunda!
Ack ja, du skyndar hit neder
du kan ej annorlunda.

Rotunda, Rotunda
hör min luta och min sång!
Rotunda, Rotunda
gör ej, o gör ej min väntan för lång!

Rotunda (*från balkongen*)

Min älskling!
Här i från balkongen
jag hör din sång
välkommen hit!

Lopez (*avsidet*)

Ha vänta du!
Får jag dig fången,
jag dig skall stycka bit för bit!

Mustapha

Rotunda så kom!
Kom, o kom, kom, kom, kom, o kom.
Rotunda så kom.
Kom, o kom, kom, kom, kom, o kom.

Rotunda

Jag kommer!

Mustapha

Du kommer, du kommer!

Lopez

Hon kommer, hon kommer!

Rotunda (*inkommer*)

Nu är jag här! *etc.*

Mustapha

Nu är du här! *etc.*

Lopez

Nu är hon minsann här! *etc.*

Mustapha

Min älskade, vad ljuvlig lycka
att dig intill mitt bröst få trycka,
vad lycka, vad lycka
att dig intill mitt bröst få trycka.
Vad lycka, vad lycka att dig intill
mitt bröst få trycka.

Rotunda

Min älskling snart du måste gå,
ty klockan tolv snart höres slå.
Min älskling snart du måste gå,
ty klockan tolv snart höres slå.

(Klockan slår tolv)

Mustapha

I morgon efter slutad kamp
vi i Granada oss förena.
I morgon, i morgon
vi i Granada oss förena.

Lopez

Du ligga skall i dödens kramp!
Ni ej så fort ska' undan skena!

Rotunda

Men tänk min far,
men tänk min far!

Mustapha

Är en barbar.

Rotunda

Näväl jag följa skall min själ
och nu Mustapha o farväl,

Rotunda & Mustapha

farväl, farväl!

Lopez

Jag honom slår ihjäl!

Rotunda

Mitt hjärta hörs av oro klappa.
Ach du mein Gott! Där kommer Pappa.

Cascaluña *(inkommer)*

Mitt barn, du här i denna kvava dimma
vad gör du här på denna sena timma?

Rotunda

En aftonblott blott nyss av mina läppar for.
I sommar kvällens helga skymningsflor.

(Måne över scenen)

Cascaluña

I Xenils silverglänsande våg
månen sin gyllene skiva ren doppar,
stjärnorna sluta sitt ljudlösa tåg
och daggen från gräset redan droppar.

Gå nu du Rotunda att vilan få njuta!
Gå nu du Rotunda att vilan få njuta.
I frid du dina ögon må sluta,
I frid du dina ögon må sluta!

Och så må första akten sluta.

ANDRA AKTEN.

Mustapha *(inkommer)*

Jag går, jag går till stridens bardaiekar.
Min mö, min mö, i bädden slumrar än.
En lock, en lock väl icke hon mig nekar,
Rotun-, Rotun-, Rotunda giv mig den!

Rotunda *(från balkongen)*

Av lockar äger jag ej mång.
Men tag, min vän dock min chignon.
Av lockar äger jag ej mång.
Men tag, min vän dock min chignon.

Mustapha

Nu hände vad som helst;
med denna sinne bild ut av din kärlek
skall jag kämpa vild.

Cascaluña

Till striden nu jag går
att Mohrema anfalla,
men först mitt arma barn jag måste kalla.

Rotunda!

Rotunda

Här är jag ädle far!

Cascaluña

Din morgonhälsning spar;

jag hört ditt tal med denna Mohren.
Förbannelse! Förbannelse!
Över dig och honom!

Rotunda

Min far!

Cascaluña

Svär att honom överge och ej älska mer!

Rotunda

Jag kan ej! Jag kan ej!

Cascaluña

Jag då går och hugger honom ner.

(Striden. Vapengny utom scenen)

Rotunda

O grymme far!

Lopez *(inkommer)*

Han handlat har,
som passar för en Grand av Spanien.
Du Mohrens brud ej bliva skall,
ty detta svärd, ty detta svärd
skall honom bringa uppå fall.

(ut)

Rotunda

Striden börjas,
hör vad gny!
O, fasa!

(Mohrer fly över scenen)

Mohrerma nu fly.

Lopez

Din älskling stupat har.
Jag kommer att dig håna.
En ganska stor effekt
här vore nu att dåna!

Rotunda

Ja!
(dånar)

Lopez

Hör! Hör! Hör!

Den vilda slakten,
som praktfullt slutar andra akten.

TREDJE AKTEN.

Rotunda *(inkommer)*

Min älskling stupat har i stridens vimmel.
Förmörkad står min nyss så klara himmel.
För mig ej åter står nu annat val,
än genom döden sluta mina kval.
Än genom döden sluta mina kval.

Mustapha *(inkommer vacklande)*

Vid min Rotundas fötter vill jag andas.
Vid min Rotundas sida vill jag andas,
min sista suck den med hennes skall blandas.
Rotunda! Rotunda!

Rotunda

Mustapha! Gud!
Lever du ännu, mitt hjärtas vän!
Jag knappast känner dig igen!

Rotunda

Invid min älsklings sida vill jag andas.
Invid min älsklings sida vill jag andas.

Mustapha

Vid min Rotundas fötter skall jag andas.
Vid min Rotundas fötter skall jag andas.

Rotunda

En evig kärlekshimmel för oss randas.
En evig kärlekshimmel för oss randas.

Mustapha

Med din min allra sista suck skall blandas,
min allra sista suck skall blandas.
Min sista suck med din skall blandas!

Rotunda

En kärleks himmel för oss randas.

Mustapha

Vid dina fötter vill jag andas!

Rotunda

In vid min älsklings sida skall

Båda

jag andas.

Rotunda

In vid din sida jag

Mustapha

Vid dina fötter jag

Båda

andas,

ja jag skall andas

ja, skall andas

ja skall andas.

Cascaluña (*inkommer*)

Ha! lever du ännu, du Mohr så feg!

Det var en fan att vara seg!

Gack barn, du som förr min älskling var.

från denna Saracenska karl!

(rycker dem åtskiljs)

Lopez (*inkommer*)

Nu må du för din fräckhet bota

och för din oförskämdhet sota.

(Sticker Mustapha)

Rotunda

Jag är ej mer en ömsint kvinna.

Nej, nej, nej, nej, jag är en retad lejoninna!

(Sticker Lopez)

Mustapha

Jag dör! Jag dör! *etc.*

Lopez

Jag dör! Jag dör! *etc.*

Rotunda

Grymme far.

Cascaluña

Han dör!

Rotunda

grymme far,

Cascaluña

Han dör!

Rotunda

stanna kvar

Cascaluña

Han dör!

Rotunda

och ångra dig

Cascaluña

Han dör!

Rotunda

ja ångra dig.

Ensam, ensam

på en barnlös stig.

(Sticker sig)

Cascaluña

Ensam.

Rotunda

Jag dör! *etc.*

Cascaluna

Ensam

ej jag leva vill.

Välan! Välan!

Välan! Stöt till.

(Sticker sig)

Alla

Jag dör! Jag dör! Jag dör!

(De dör)

¹ *Kärlek och Död eller Mohrens Sista Suck* finns utgiven i pianoversion på Carl Gehrmans musikförlag.

Mohrens sista suck (1896)
Södermanlands-Nerikes nationssal (Ö. Ågatan)
Aktörernas namn obekanta